

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสุขภาพจิตเป็นภัยคุกคามทั้งด้านความมั่นคง สังคม การศึกษา เศรษฐกิจและ เป็นตัวการสำคัญในการทำลายทรัพยากรบุคคลของชาติ เด็กและเยาวชนเริ่มใช้ยาเสพติดมีอายุน้อยลงจากระบบรายงานของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามกรมสุขภาพจิต พบว่า ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเสพติดกระทรวงสาธารณสุข ปี 2556-2558 จำนวน 156,884 คน 98,421 คน และ 55,683 คน ตามลำดับ โดยเป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในหน่วยงานสังกัดกรมสุขภาพจิต จำนวน 3,975 คน 4,071 คน และ 3,912 คน ตามลำดับ จากสถิติการเข้ารับการบำบัดรักษาแม้ว่าจะมีแนวโน้มลดลงแต่กลับพบว่าผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเป็นเยาวชนอายุระหว่าง 15-24 ปี มีสัดส่วนมากถึง ร้อยละ 50 (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมสุขภาพจิต, 2559:74) ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญที่ต้องมีการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดเนื่องจากมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดควรได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันต่อยาเสพติด และปัจจัยย่อยต่างๆ รวมทั้งการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการกลับไปใช้ซ้ำ ซึ่งเมื่อจำแนกชนิดยาเสพติดที่มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษามากที่สุด คือ ยาบ้า ร้อยละ 75.20 รองลงมาคือ กัญชา ร้อยละ 6.83 และกระท่อม ร้อยละ 4.17 ด้านพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดที่น่าเป็นกังวลคือ การใช้ยาเสพติดมากกว่า 1 ชนิดรวมกันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลให้การบำบัดรักษามีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น และจากรายงานการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตโดยสำนักงานสถิติ แห่งชาติ ได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เมื่อเดือนสิงหาคม 2560 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิต พบว่า ช่วงอายุของผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิตมากที่สุด คือ อายุ 20-24 ปี (ร้อยละ 51.4) รองลงมาคืออายุ 15-19 ปี (ร้อยละ 46.3) อายุ 25-29 ปี (ร้อยละ 33.9) อายุ 30 -34 ปี (ร้อยละ 19.0) อายุ 35-39 ปี (ร้อยละ 9.0) ส่วนผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และอายุมากกว่า 39 ปีขึ้นไป มีประมาณร้อยละ 6 ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิต ผลสำรวจ พบว่า ผู้ที่ว่างงาน/ไม่มีงานทำเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.3 รองลงมา ได้แก่ รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 42.0) นักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 30.2) กรรมกร (ร้อยละ 19.8) เกษตรกร (ร้อยละ 13.3) ขับรถ รับจ้าง (ร้อยละ 7.1) และพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน (ร้อยละ 4.4) ส่วนอาชีพอื่นมีไม่เกินร้อยละ 3 (สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. บทสรุปผู้บริหาร)

รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับที่สูงมากและกำหนดให้ปัญหา ยาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในฐานะ หน่วยงานกลางในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้จัดทำ แผนยุทธศาสตร์เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของทุก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์การดำเนินงาน “สังคมไทยเข้มแข็งและรอดพ้นภัยจากยาเสพติดด้วยภูมิคุ้มกัน และมาตรการลดผู้ค้าและผู้เสพ และความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติด บรรลุผลตาม พันธกรณีและวิสัยทัศน์อาเซียนภายในปี 2562” โดยมีเป้าประสงค์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน คือ เด็กและเยาวชนมีภูมิคุ้มกันยาเสพติดทุกคน หมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการมีความ เข้มแข็งในการป้องกันยาเสพติด เด็ก เยาวชน ประชาชน ชุมชน ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและ ร่วมเป็นพลังแผ่นดิน เอาชนะยาเสพติด และได้กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไป เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ใน 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ สร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ต่อการรองรับสภาพปัญหายาเสพติดในสังคม สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันให้เด็กและเยาวชนนอก สถานศึกษา สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันผู้ใหญ่วัยแรงงาน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและ ป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มปฐมวัย กลุ่มวัยเด็ก กลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มวัยผู้ใหญ่

กระทรวงศึกษาธิการถือเป็นนโยบายสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ดังกล่าว ได้กำหนดมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด ป้องกันนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนก่อนวัยเสี่ยง และในวัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษ และพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิธีปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติดและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อหลีกเลี่ยงการมีวามสัมพันธ์กับยาเสพติดและอบายมุข ตลอดจนดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่ไป เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้คืนสู่สังคมได้อย่างปกติและได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบาย การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ที่กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษานำนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการ สถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่การปฏิบัติ ให้มีแผนงานครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย และการมีส่วนร่วมของคณะผู้บริหาร ครู อาจารย์ และกลุ่มเป้าหมายนักเรียน นักศึกษาทั้งในและนอก สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดในสถานศึกษาให้ เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เช่น กิจกรรม TO BE NUMBER ONE กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ต่าง ๆ ค่ายคุณธรรม กิจกรรมลูกเสือและเนตรนารีป้องกันยาเสพติด กิจกรรมกีฬาป้องกันยาเสพติด ส่งเสริมการรวมกลุ่มนักเรียน ทั้งส่วนของชมรมและสถานักเรียน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ความรู้ เสริมสร้างจิตสำนึก ทักษะชีวิต ภูมิคุ้มกันต่อต้านยาเสพติดและอบายมุข จัดระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน นักศึกษาให้ทั่วถึง (สำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์
 อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ : 2560) ประกอบกับสำนักงาน
 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไป
 เกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 คือ
 สร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาต่อการรองรับสภาพปัญหายาเสพติดในสังคม โดยมี
 เป้าหมายยุทธศาสตร์คือ สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่
 กลุ่มปฐมวัย กลุ่มวัยเด็ก กลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มวัยผู้ใหญ่ และได้กำหนดแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันและ
 ป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยบูรณาการกลไกการสร้างภูมิคุ้มกันทั้งระดับ
 อำนวยการ ระดับปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมของ ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น มีการคัดกรอง
 กลุ่มเป้าหมายตามระดับพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด ให้เหมาะสมกับ
 กลุ่มเป้าหมายแต่ละระดับ ส่งเสริมและสนับสนุนสื่อ ข้อมูล องค์ความรู้ และการพัฒนาแก่นบุคลากร
 และกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริม สนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมป้องกันยาเสพติด
 ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้และพัฒนาวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยา
 เสพติด. 2562 : 54) ซึ่งสอดคล้องกับพระดำรัส ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณ
 วดี 6 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ที่ว่า “ในการแก้ปัญหายาเสพติดสำหรับเยาวชนนั้นต้องสร้างภูมิคุ้มกันอย่าง
 เข้าใจ และเข้าถึงจิตใจความต้องการของเขา เพราะบางครั้งการเกิดปัญหายาเสพติดมาจากหลายสาเหตุ
 จึงต้องสร้างค่านิยมใหม่ สร้างความมั่นใจให้เขารู้สึกกับตัวเอง ให้เขาได้สนุกโดยพยายามหากิจกรรม
 ต่าง ๆ มาใช้ เช่น ดนตรี กีฬา สิ่งเหล่านี้ ทำให้คนมีสังคม มีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพจิตดี และไม่ไป
 เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นสิ่งที่คนรุ่นใหม่ควรมาร่วมด้วยกัน” (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
 2560 : 8) และเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ที่ได้กำหนดเกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่า
 “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา
 ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
 อย่างมีความสุข” และ มาตรา 24 กล่าวว่า “การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่
 เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้
 สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 5-13) การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีมาตรฐานเป็นตัวกำหนดคุณภาพของผู้เรียน
 สถานศึกษาจะต้องกำหนดกรอบแนวคิด หลักสูตร จุดหมายและโครงสร้างที่สำคัญนำไปใช้ใน

การจัดการเรียนการสอน สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 11)

โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคมให้ความสำคัญในการนำนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดใน โรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการและตระหนักถึงพิษภัยที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศและเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติดสูง เนื่องจากเป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ แต่ยังขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดีพอจึงได้ดำเนินกิจกรรม โครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดในสถานศึกษา รวมทั้งได้ดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปี 2558 โดยได้จัดระบบการดำเนินงานยุทธศาสตร์ 5 มาตรการ ตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข คือ มาตรการค้นหา มาตรการรักษา มาตรการเฝ้าระวัง มาตรการบริหารจัดการ ภายใต้กลยุทธ์ 4 ต้อง 2 ไม่ ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ ต้องมีแผนงาน ต้องมีระบบข้อมูล ต้องมีเครือข่าย ไม่ปกปิดข้อมูลและไม่ไล่ออก

โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ตั้งอยู่เลขที่ 42 หมู่ 9 ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง เป็นโรงเรียนกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีเนื้อที่ 100 ไร่ เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 มีครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งสิ้น 42 คน นักเรียนจำนวน 544 คน จำแนกเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 306 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 258 คน ปีการศึกษา 2562 มีครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งสิ้น 42 คน นักเรียนจำนวน 524 คน จำแนกเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 286 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 238 คน จากผลการบริหารงาน พบว่า การดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนมีรายงานผลการประเมินภายในสถานศึกษา และรายงานผลประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาอยู่ในระดับ ดีมาก ถึงแม้โรงเรียนมีผลการรับรองว่าได้มาตรฐาน แต่พฤติกรรมนักเรียนยังมีความไม่เหมาะสมและมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยก่อนดำเนินโครงการมีข้อมูลจากรายงานผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในปีการศึกษา 2560 ที่ผ่านมา พบว่าในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดกิจกรรมผู้ปกครองเครือข่าย เครือข่ายชุมชน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครอง เพื่อเฝ้าระวังและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน และในการปฏิบัติงานคัดกรองนักเรียนทั้งโรงเรียนตามระบบการคัดกรองของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการสุ่มตรวจปัสสาวะของนักเรียน พบว่า มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษา แยกได้ดังนี้

1. กลุ่มที่มีแนวโน้มพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติด มีดังนี้

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63 ได้แก่ พฤติกรรมขาดเรียนโดยไม่มีสาเหตุ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 6 พฤติกรรมมาโรงเรียนสาย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 4.88 พฤติกรรมหนีเรียน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 (โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม. 2560 : 2-3)

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 10.69 ได้แก่ พฤติกรรมขาดเรียนโดยไม่มีสาเหตุ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 4.69 พฤติกรรมมาโรงเรียนสาย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 3.56 พฤติกรรมหนีเรียน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 (โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม. 2560 : 2-3)

2. กลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติด พบว่า ในปีการศึกษา 2560 นักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านสารเสพติดและอบายมุขของโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ดังนี้

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.57 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.09 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.81

จากสภาพปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานตามกรอบนโยบายแบบเบ็ดเสร็จไม่สามารถแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนได้ผู้รายงานมีความมุ่งมั่นที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาสาเหตุให้หมดจากโรงเรียน จากนักเรียนอย่างยั่งยืนมีกิจกรรมการป้องกัน แก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องจึงได้วิเคราะห์บริบททุกระดับที่แวดล้อมนักเรียน วิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสุขภาพทางกายและทางจิตใจ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และจากการที่ได้ติดตามการรายงานผลพฤติกรรมนักเรียนของกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียนทางด้านการใช้สารเสพติด พบว่า สาเหตุของการเสพติดของนักเรียนส่วนมากมาจากความอยากลองโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความไม่ตระหนักถึงพิษภัยของสารเสพติด ความยากจน ความเจ็บป่วย การดำเนินชีวิตด้วยค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในสังคม เช่น การมีค่านิยมทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ การขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจที่ดี การขาดความอดทนและขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม นอกจากนี้ สภาพปัญหาส่วนหนึ่งมาจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ที่ทำให้ผู้ปกครองต้องดิ้นรนต่อสู้ในการทำมาหากินเพื่อให้อยู่รอดในสังคม จนบางครั้งละเลยหน้าที่ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องขาดการดูแลและเอาใจใส่บุตรหลาน เช่นการประกอบอาชีพในโรงงาน ในสถานประกอบการที่ต้องทำงานไม่เป็นเวลา หรือต้องไปทำงานต่างท้องที่ ต่างจังหวัด ทำให้นักเรียน ต้องห่างเหินจากผู้ปกครอง บางครอบครัวพ่อแม่แยกทางกัน หรือ

แยกกันอยู่เพื่อความจำเป็นในการหาเลี้ยงชีพจากสภาพดังกล่าวข้างต้นนำไปสู่การเสพยาเสพติดของนักเรียน มีกลุ่มบุคคลหารายได้จากนักเรียนด้วยอาชีพไม่สุจริต

ด้วยความตระหนักและเป็นภาระกิจของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา เพื่อป้องกันนักเรียนกลุ่มปกติให้ห่างไกลยาเสพติด คุณแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่มีแนวโน้มมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านยาเสพติด และนักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านยาเสพติด ผู้รายงานจึงได้ริเริ่มโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียนโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 ภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นสถานที่ปราศจากสารเสพติดและอบายมุข คุณแลช่วยเหลือสร้างภูมิคุ้มกันให้นักเรียนห่างไกลจากยาเสพติด โดยใช้กระบวนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกและทักษะชีวิต การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดและอบายมุขให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันและตระหนักถึงปัญหายาเสพติดประพฤติปฏิบัติตนเพื่อห่างไกลยาเสพติด และเพื่อให้การดำเนินโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียนโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย จึงต้องมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพราะการติดตามและการประเมินผล เป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ พิจารณาและวางแผนการดำเนินการได้อย่างแม่นยำ อีกทั้งเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินโครงการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานครั้งต่อไป ผู้รายงานสนใจที่จะประเมินโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียนโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปปี้ (CIPP Model) ของสตีฟเฟิลบีม (Stufflebeam) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2560 : 58) มาใช้ในการประเมิน เนื่องจากการประเมินเป็นกระบวนการ ที่เป็นวัฏจักรมีความต่อเนื่องที่ครบวงจรของการดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ จุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินคือการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจตามช่วงเวลาของการบริหารจัดการโครงการ กล่าวคือ การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context) เพื่อการตัดสินใจจัดทำโครงการ ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อการตัดสินใจวางแผนโครงการ ประเมินกระบวนการ (Process) เพื่อตัดสินใจปรับปรุงวิธีดำเนินการโครงการและประเมินด้านผลผลิต (Product) เพื่อตัดสินใจคุณค่าและอนาคตของโครงการว่าจะดำเนินการต่อหรือยุติโครงการ ซึ่งจะทำได้สารสนเทศที่ครอบคลุมทุกประเด็นเป็นข้อมูลสารสนเทศที่ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

1. เพื่อประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม โครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและ
อบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า โครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน
โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562
3. เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงาน โครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่
นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการ ได้แก่
 - 4.1 ระดับคุณภาพการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียน
หาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562
 - 4.2 พฤติกรรมนักเรียนที่สะท้อนคุณลักษณะการเป็นนักเรียนที่มีภูมิคุ้มกันสารเสพติด
และอบายมุข
 - 4.3 คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของ
ผู้เรียนข้อ 1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต
3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิต
สาธารณะ
 - 4.4 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินงาน โครงการสร้างภูมิคุ้มกัน
สารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562
 - 4.5 ความพึงพอใจของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
และเครือข่ายชุมชนที่มีต่อการดำเนินงาน โครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน
โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562

ความสำคัญของการประเมิน

1. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับ บริบทหรือสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน
และผลผลิตของโครงการมาใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินงานตาม โครงการสร้างภูมิคุ้มกัน
สารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562
2. ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการสามารถตัดสินใจภายใต้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง
ครอบคลุมเพื่อลดการสูญเสียและสิ้นเปลืองทรัพยากรของหน่วยงาน
3. ได้ทราบถึงผลการดำเนินงานโครงการ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ สามารถใช้
เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาโครงการต่อไป

4. ได้แนวทางในการประเมินโครงการและเกณฑ์เปรียบเทียบในการประเมินผลโครงการครั้งต่อไป

วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 มีวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม โครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 โดยการสอบถามความต้องการจำเป็น ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และความเป็นไปได้ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 โดยการสอบถามครู เพื่อพิจารณาความพร้อมของบุคลากร ความพอเพียงของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการและหน่วยงานสนับสนุน

3. การประเมินระหว่างดำเนินโครงการของโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 เป็นการประเมินกระบวนการดำเนินงาน ของโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 โดยการสอบถามนักเรียน ครู และผู้ปกครอง เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินกิจกรรม การติดตามและประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา

4. การประเมินผลผลิตของโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียนโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 โดยการสอบถามนักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเครือข่ายชุมชน หลังเสร็จสิ้นโครงการ ดังนี้

4.1 ระดับคุณภาพการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562

4.2 พฤติกรรมนักเรียนที่สะท้อนคุณลักษณะการเป็นนักเรียนที่มีภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุข

4.3 คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 ข้อ 1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

4.4 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินงาน โครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียนโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562

4.5 ความพึงพอใจของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเครือข่ายชุมชนที่มีต่อการดำเนินงาน โครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยา ปีการศึกษา 2561-2562

กรอบแนวคิดการประเมิน

การประเมิน โครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยา ปีการศึกษา 2561-2562 ผู้รายงานใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งเป็นที่รู้จักการแพร่หลาย เป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบแผนอย่างชัดเจน คำว่า CIPP ย่อมาจากคำว่า Context (บริบทหรือสภาวะแวดล้อม) Input (ปัจจัยเบื้องต้น) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) ซึ่งแนวคิดการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม ได้ยึดหลักการวิเคราะห์ระบบ (system analysis) หรือวิธีการเชิงระบบ (systems approach)

เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี(2556 : 56-62) ได้กล่าวว่า แนวคิดของ สตัฟเฟิลบีม จะแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหาร มีหน้าที่เรียกหา และนำผลการประเมินที่ได้นั้นไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณี

การประเมินตาม CIPP โมเดลของสตัฟเฟิลบีม แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนที่จะลงมือดำเนินการ โครงการใด ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดหลักการและเหตุผล รวมทั้งเพื่อการพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องจัดทำโครงการดังกล่าว การชี้ประเด็นปัญหา ตลอดจนการพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนเทคโนโลยีและแผนของการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) ส่วนนี้เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่อง ของการดำเนินโครงการ เพื่อทำการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อบกพร่องนั้น ๆ

- 3.1 หาข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะสั่งการเพื่อการพัฒนางานต่าง ๆ

- 3.2 บันทึกภาวะของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้แต่ต้น รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

เนื่องจากรูปแบบการประเมิน CIPP สามารถนำมาใช้ได้ทั้งเป็นการประเมินเป็นระยะ ๆ (Formative Evaluation) และการประเมินสรุปรวม (Summative Evaluation) ดังนั้นวัตถุประสงค์และการใช้ผลการประเมินในมิติ 4 ด้านของรูปแบบการประเมินจึงแตกต่างกัน ซึ่งสรุปให้เห็นตามตารางที่ 1

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ของมิติทั้ง 4 ด้าน ในรูปแบบการประเมิน CIPP กับบทบาทการประเมินเป็นระยะๆ และการประเมินสรุปรวม

บทบาทการประเมิน Evaluation Roles	บริบท Context	ปัจจัยนำเข้า Input	กระบวนการ Process	ผลผลิต Product
การประเมินเป็นระยะ : มุ่งใช้สารสนเทศที่ได้จาก CIPP เพื่อมองมุ่งไปข้างหน้า ช่วยสำหรับการตัดสินใจ และประกันคุณภาพของโครงการ แผนงาน หรือสิ่งแทรกแซง	ชี้แนะสำหรับการจำแนกความต้องการ จำเป็นของสิ่งแทรกแซงและเลือก จัดลำดับเป้าหมาย (บนพื้นฐานการประเมินความต้องการจำเป็น ปัญหา คุณสมบัติ ที่มีค่า และโอกาส ที่จะเกิดขึ้น)	ชี้แนะสำหรับการเลือกแผนปฏิบัติงานหรือกลยุทธ์อื่น ๆ (บนพื้นฐาน ของการประเมินทางเลือกกลยุทธ์ และทรัพยากรที่จัดให้สำหรับโครงการ รวมทั้งการตรวจสอบแผนปฏิบัติงาน)	ชี้แนะสำหรับการนำแผนปฏิบัติงานไปใช้(บนพื้นฐานของการกำกับควบคุม และการตัดสินใจกรรมในแผนงานนั้น)	ชี้แนะสำหรับการดำเนินงานต่อเนื่อง การปรับเปลี่ยนการคัดแปลงหรือแม้กระทั่ง การยุติหรือระงับความพยายามใด ๆ ของ โครงการ แผนงาน (บนพื้นฐานของการประเมิน ผลลัพธ์ และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น)

ตาราง 1 (ต่อ)

บทบาทการประเมิน Evaluation Roles	บริบท Context	ปัจจัยนำเข้า Input	กระบวนการ Process	ผลผลิต Product
การประเมินสรุปรวม : มุ่งใช้สารสนเทศ ที่ได้จาก CIPP เพื่อมองย้อนกลับ สรุปเกี่ยวกับคุณภาพ คุณประโยชน์ ความซื่อสัตย์แม่นยำ และความมีนัยสำคัญ ของโครงการ	เปรียบเทียบการประเมินความต้องการจำเป็น ปัญหา คุณสมบัติที่มีค่า และโอกาสกับเป้าหมายและการจัดลำดับความสำคัญ	เปรียบเทียบ กลยุทธ์การ ออกแบบและงบประมาณของโครงการกับ ความ ต้องการจำเป็น ของกลุ่มเป้าหมายและผู้รับ ประโยชน์ ของโครงการนั้น	การบรรยายอย่างครอบคลุมเกี่ยวกับ กระบวนการ และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงโดย การเปรียบเทียบ กับกิจกรรมใน แผนงานที่ ออกแบบไว้	เปรียบเทียบ ผลลัพธ์ และผลข้างเคียง ทั้งหมดของโครงการ กับ ความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและ เปรียบ เทียบกับ ผลที่เกิดขึ้น จากโครงการ ที่ความ ผลที่ได้รับ โดย พิจารณาร่วมกับ ผลการประเมิน บริบท ปัจจัยนำเข้า และ กระบวนการ

ที่มา : ปรับจาก Stufflebeem and Shinkfield, 2007 : 329 เขาวดี ราชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556 : 17)

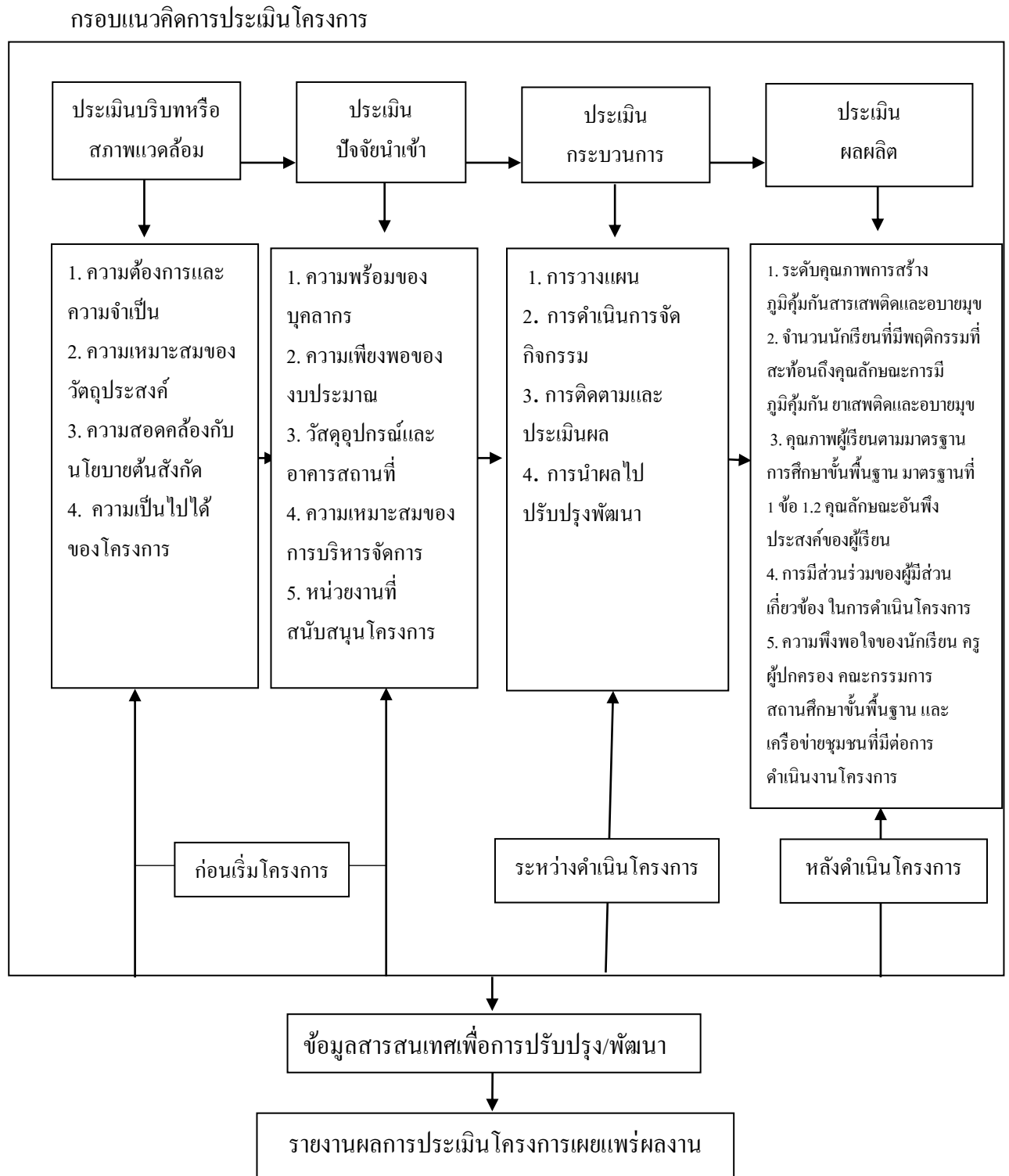
จากแนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม ในการประเมินโครงการสร้าง ภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาком ปีการศึกษา 2561-2562 ครั้งนี้ ผู้รายงานเลือกประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ควบคู่กับการบริหารโครงการ มุ่งประเมิน 4 ด้าน ตามกรอบแนวคิดในการประเมิน ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) ทำการประเมินเกี่ยวกับความต้องการและความจำเป็นความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ความสอดคล้องกับนโยบาย ต้นสังกัดความเป็นไปได้ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) ทำการประเมินเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากร ความเพียงพอของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ หน่วยงานที่สนับสนุนโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) ทำการประเมินเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงาน การวางแผน การดำเนินการจัดกิจกรรม การติดตามและประเมินผล การนำผลไปปรับปรุงพัฒนา

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) ทำการประเมินเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด มีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด



แผนภาพ 1 แสดงรูปแบบการประเมินโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาฯ ปีการศึกษา 2561-2562 โดยใช้รูปแบบซีบีพี (CIPP Model)

ขอบเขตของการประเมิน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียนโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 รูปแบบการประเมินผล CIPP Model ได้จำแนกองค์ประกอบของโครงการออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

C = บริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context)

I = ปัจจัยนำเข้า (Input)

P = กระบวนการ กิจกรรม (Process)

P = ผลผลิต (Product)

1. การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความต้องการและความจำเป็น ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด และความเป็นไปได้ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความพร้อมของบุคลากร ความเพียงพอของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ และหน่วยงานที่สนับสนุนโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การดำเนินการจัดกิจกรรม การติดตามประเมินผล และการนำผลไปปรับปรุงและพัฒนา

4. การประเมินผลผลิต ได้แก่ ระดับคุณภาพการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขของนักเรียนโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม จำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงคุณลักษณะการมีภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุข คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 ข้อ 1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินโครงการ และความพึงพอใจของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเครือข่ายชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561 จำนวน 544 คน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 524 คน

1.2 ครู ผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561 จำนวน 42 คน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 42 คน

1.3 ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561 จำนวน 544 คน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 524 คน

1.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561 และปีการศึกษา 2562 จำนวน 15 คน

1.5 เครือข่ายชุมชน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561 และปีการศึกษา 2562 จำนวน 5 เครือข่าย

2. กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 นักเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณค่าของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1960 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง ปีการศึกษา 2561 จำนวน 224 คน และปีการศึกษา 2562 จำนวน 219 คน และสุ่มแบบแบ่งชั้นประเมินสัดส่วน โดยจำแนกตามระดับชั้นและสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับฉลาก

2.2 ครู ศึกษาจากประชากรครู ปีการศึกษา 2561 จำนวน 42 คน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 42 คน

2.3 ผู้ปกครอง กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้ผู้ปกครองนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างปีการศึกษา 2561 จำนวน 224 คน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 219 คน

2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยยกเว้นผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครู ได้กลุ่มตัวอย่างปีการศึกษา 2560 และปีการศึกษา 2561 จำนวน 13 คน

2.5 เครือข่ายชุมชนกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดผู้แทนจาก 5 เครือข่าย เครือข่ายละ 3 คนได้กลุ่มตัวอย่างปีการศึกษา 2561 และปีการศึกษา 2562 จำนวน 15 คน

ระยะเวลาในการประเมิน

เพื่อให้การประเมินโครงการครอบคลุมในทุกประเด็น ผู้รายงานจึงได้กำหนดระยะเวลาในการประเมินโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 ดังนี้

1. ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ประเมินวันที่ 28-31 พฤษภาคม 2561 และ 3-6 มิถุนายน 2562

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ประเมินวันที่ 3-5 มิถุนายน 2561 และ 20-22 มิถุนายน 2562
3. การประเมินด้านกระบวนการ ประเมินวันที่ 26-30 สิงหาคม 2561 และ 16-20 กันยายน 2562
3. การประเมินด้านผลผลิต วันที่ 18-29 มีนาคม 2562 และ 16-25 มีนาคม 2563

ขั้นตอนการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 ครั้งนี้ ผู้รายงานใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) (พิสนุ พงศ์ศรี. 2556 : 44) โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ส่วน ตามลำดับของการดำเนินงาน ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนดำเนินโครงการ ได้ดำเนินการประเมิน 2 ด้าน

1. การประเมินด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อมของโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความต้องการจำเป็น ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความสอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด และความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ
2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 เพื่อพิจารณาความพร้อมของบุคลากร ความเพียงพอของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ การบริหารจัดการ และหน่วยงานที่สนับสนุนโครงการ

ระยะที่ 2 ระหว่างดำเนินโครงการ ประเมินด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินโครงการ วางแผนการดำเนินการติดตามการประเมินผล และนำผลไปปรับปรุงพัฒนาโครงการ

ระยะที่ 3 หลังสิ้นสุดโครงการ ประเมินด้านผลผลิตโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับผลการดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการมีความเข้าใจตรงกัน จึงกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. โครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน หมายถึง โครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 ที่ดำเนินการด้วยกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกัน 4 ด้าน คือ กิจกรรมด้านการป้องกัน กิจกรรมด้านการค้นหา กิจกรรมด้านการรักษา กิจกรรมด้านการเฝ้าระวัง

2. การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการอย่างมีระบบเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจให้คุณค่าต่อโครงการและปรับปรุงการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการประเมินโครงการในครั้งนี้ หมายถึง การประเมินโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 โดยใช้รูปแบบจำลอง CIPP Model รายละเอียดดังนี้

2.1 การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม หมายถึง ความต้องการและ ความจำเป็น ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด และความเป็นไปได้ของโครงการ

2.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า หมายถึงความพร้อมของบุคลากร ความเพียงพอของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ และหน่วยงานที่สนับสนุนโครงการ

2.3 การประเมินกระบวนการดำเนินงาน หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการในด้าน การวางแผน การดำเนินการจัดกิจกรรม การติดตามประเมินผลและการนำไปปรับปรุงและพัฒนา

2.4 การประเมินผลผลิต หมายถึง ปริมาณและคุณภาพที่ได้จากการดำเนินงานโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.4.1 ระดับคุณภาพการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม

2.4.2 จำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่สะท้อนคุณลักษณะการเป็นนักเรียนที่มีภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติด

2.4.3 คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ข้อ 1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

2.4.4 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินกิจกรรม โครงการสร้าง ภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562

2.4.5 ความพึงพอใจของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน และเครือข่ายชุมชนที่มีต่อการดำเนินงาน โครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุข แก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562

3. สารเสพติด หมายถึง สารใดก็ตามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือสารที่สังเคราะห์ขึ้น เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อ ร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังจะทำให้เกิดการเสพติดได้ หากใช้สารนั้นเป็นประจำทุกวัน หรือวันละ หลาย ๆ ครั้ง จะทำให้เกิดอาการ แสดงต่อผู้เสพ เช่น เกิดอาการคือยา หรือต้านยา และเมื่อติดแล้ว ต้องการให้สารนั้นในปริมาณมากขึ้น มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจ อย่างรุนแรง

4. อบายมุข หมายถึง ความประพฤติที่เป็นสาเหตุให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ตนเอง ครอบครัว หรือสังคม ได้แก่ การติดสุราของมีนเมา การเที่ยวกลางคืน การเล่นเกมพนัน การคบเพื่อน ไม่ดี การจี๊เกี้ยวทำงาน

5. นักเรียนที่มีแนวโน้มพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติด หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ พึงประสงค์ได้แก่ พฤติกรรมขาดเรียนโดยไม่มีสาเหตุ พฤติกรรมมาโรงเรียนสาย พฤติกรรมหนีเรียน ตามพฤติกรรมบ่งชี้ที่โรงเรียนกำหนดที่จะส่งผลต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

6. นักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านสารเสพติด หมายถึง นักเรียนที่ทางโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ได้มีการดำเนินการ โดยใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการสำรวจ ค้นหา และคัดกรองว่ามี พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับ สุรา บุหรี่ เบียร์ กัญชา ยาแก้ไอ สารระเหย ไบกระท่อม ยาบ้า

7. การสร้างภูมิคุ้มกัน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อ การป้องกันนักเรียนกลุ่มปกติ และแก้ไขปัญหาให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านสารเสพติดของ โรงเรียน หาดสำราญวิทยาคม โดยจัดกิจกรรมตามมาตรการ 4 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมตามมาตรการด้านการ ป้องกัน กิจกรรมตามมาตรการด้านการค้นหา กิจกรรมตามมาตรการด้านการรักษา กิจกรรมตาม มาตรการด้านการเฝ้าระวัง

8. การมีส่วนร่วม หมายถึงความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเครือข่ายชุมชน ในการดำเนินงานสร้างภูมิคุ้มกัน สารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม

9. นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562

10. ครู หมายถึง ข้าราชการ ครูอัตราจ้าง และพนักงานราชการที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอน หรือจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562

11. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้อุปการะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562

12. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนศาสนา และผู้ทรงคุณวุฒิ ของโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ในปีการศึกษา 2561 และ ปีการศึกษา 2562

13. เครือข่ายชุมชน หมายถึง กลุ่มองค์กรชุมชนในอำเภอหาดสำราญ ที่มีการรวมตัวโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดและอบายมุขโดยการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียนโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ได้แก่ เครือข่ายผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและพยาบาล โรงพยาบาลหาดสำราญเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอหาดสำราญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ในการนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการดำเนินการจัดทำโครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุข โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร โรงเรียนได้ทราบถึงผลการประเมินในการประเมิน โครงการอื่นได้

2. โรงเรียนสามารถสร้างภูมิคุ้มกันในตัวนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ได้เต็มศักยภาพ บรรลุเป้าหมาย

3. นักเรียนโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 1 ข้อ 1.2 อยู่ในระดับดี-ดีมาก

4. ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงาน โครงการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและอบายมุขแก่นักเรียน โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562

5. ชุมชนเชื่อมั่นและศรัทธา การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม